

KÖSZÖNTŐ

Janitsek Jenő 75 éves

Dr. Janitsek Jenő, nyugalmazott egyetemi tanár, 1920 szeptember 1-én született Kolozsvárt kispolgári iparos családban. Anyja Bodnár Margit háztartásbeli, apja Janitsek Lajos, az első világháború előtti Kolozsvár ismert sportembere. Az elemi iskola első négy osztályát a Szentpéter-negyedi katolikus felekezeti iskolában végezte el, majd tanulmányait a Farkas utcai piarista gimnáziumban folytatta. Az Anghelescu-féle román névelmezési törvény életbeléptetése után a további tanulását a liceum utolsó két osztályában csak román tannyelvű iskolában engedélyezték. Így a gimnázium utolsó két osztályát a kolozsvári „Gh. Barițiu” liceumban abszolválta és ugyanitt tette le az érettségi vizsgákat is. Az érettségi után a kolozsvári három éves Elektrotechnikai Főiskolán tanult, s almérnöki diplomát szerzett. 1940 és 1942 között a magyar hadseregben Szamosújvárt és Szászfenesen katonáskodott. Ez időközben elvégezte a híradó tartalékos tiszti iskolát és zászlósi rangot kapott. 1942 és 1944 között a galíciai, tordai és balatoni súlyos harcokban vett részt. 1943 őszén hadiházasságot kötött. Felesége követte a frontra és mint híradós katona mellette halt hősi halált. Janitsek Jenő mint szakaszparancsnok kivívta katonái és felettesei szeretetét és tiszteletét. 1945. áprilisában Ausztriában esett orosz fogságba. A Szovjetunióban embertelen körülmények közt a majd 3000 m magasán fekvő Szeván tónál, majd Erevánban s később a Don-medence szénbányáiban dolgozott. Miután elsajátította az orosz és ukrán nyelvet, 1946-ban lágerparancsnok-helyettes lett, majd a német s magyar hadifogoly tisztek egyik vezetője, amikor is a német nyelvtudását gyarapította.

Janitsek Jenő még 1940-ben, katonasága megkezdése előtt beiratkozott a kolozsvári „Ferenc József” Tudományegyetem jogi karára. Itt 1940–1942-ben mint katona levelező úton két évet letett egyhangú minősítéssel. Fogságból visszatérte után a „Bolyai” Tudományegyetemen kitünő eredménnyel fejezte be jogi tanulmányait. Az egyetem jogi karán, az „Állam- és jogelmélet” tanszékén kinevezték tanársegédnek. Beiratkozott a bukaresti egyetem „Szláv nyelv- és irodalom” karára és levelezés útján jeles eredménnyel végezte el ezt a szakot is. A „Bolyai”, később a „Babeş-Bolyai” Tudományegyetemen előbb tanársegédnek,

majd adjunktusnak nevezték ki a „Szláv filológia” tanszékére. Itt Oroszország és a Szovjetunió történetét és földrajzát adta elő orosz nyelven, a román tanszéken ószláv nyelvet tanított, míg a jog- és közgazdasági karon orosz szaknyelvet oktatott. Időközben a történelem karon hallgatta Középeurópa és Románia történetét, a latin és szláv paleológia kurzusát. A román szakon Kelemen Béla és Romulus Todorán professzoroknál román nyelvtörténetet, Szabó T. Attila professzornál a magyar nyelv története kurzusát végezte el. Szabó T. Attila és Petrovici Emil akadémikusok irányították tudományos pályára és velük együtt dolgozva kezdte meg tudományos pályafutását. 1980-ban letette a filológia doktori vizsgáit és nagy sikerrel védte meg doktori disszertációját, amelynek tézisei a máramarosi nyolcszáz éves ukrán-román-magyar kapcsolatokat tanulmányozzák a terület helynevei alapján. E munkában sikeresen határozza meg az ukrán népcsoportok betelepülésének kronológiáját és azokat az ukrán tájegységeket, ahonnan e népcsoportok betelepültek (a nyelvjárások, személy- és helynevek alapján). Munkáját részleteiben a különféle romániai szakkiadványokban közölte. Munkája angol nyelven Angliában is kiadásra vár.

Mint a filológia doktorát kinevezték előadótanárnak. A karon magyar, román és szláv névtant tanított speciális kurzusként. Órái nagy látogatásnak örvendtek. Tanártársai nagyra becsülték és sokszor kérték ki véleményét; diákjai közvetlen modora és élvezetes előadásai miatt kedvelték. Bár a vizsgákon mindig igényes volt, bármikor és bárhol diákjai rendelkezésére állott, amit a hallgatók alaposan ki is használtak. A nyári vakációk idején önkéntesen teljes erejével résztvett a diákok terepgyakorlatain; vezette azokat, s igen nagy mennyiségű már-már pusztuló hely- és személynévanyagot gyűjtött össze terepen és a különböző levéltárakban. Ugyanakkor nagy munkabírását jellemzi az a tény, hogy a Filológia karon a legtöbb államvizsgadolgozatot ő vezette, éppen az anyaggyűjtés érdekében.

Tudományos munkásságát több mint 50 tudományos közlemény, 40-nél több tudományos előadás és konferencián való részvétel fémjelzi. Három könyve jelent meg és négy vár kiadásra. A Magyar Nyelvtudományi Társaság „Csúry Bálint” emlékéremmel tüntette ki (1992) és tevékenysége alapján három évben egymás után (1992, 1993, 1994) a Néprajzi Múzeum első díját nyerte el.

Munkásságának sajtóvizsgája is nagyon pozitív. Így a Romániai Magyar Irodalmi Lexikonban két külön cikkelyben is megemlíti, kiemeli munkásságát a román-magyar-szláv helynevek kölcsönhatásának tanulmányozása terén, és hogy összegyűjtötte 46 máramarosi falu személy- és helyneveit, a Kolozsvár környéki falvak és Erdővidék helyneveit. Sorozatosan, gondosan kidolgozott közlési módszer alapján tárgykörét feltérképezve tette közzé. A Nationalitatea maghiară din Romania (A magyar nemzetiség Romániában) című kiadványban (1981) írják róla: „Sok ideig a jelenkori földrajzi nevek gyűjtésével majdnem senki sem foglalkozott. Egyedül Janitsek Jenő folytatott és folytat bővebb széles

perspektívájú feltáró gyűjtő és feldolgozó munkát, hogy minél pontosabb képet alkothassunk a román, magyar és szláv történelem és toponímia közti kapcsolatokról”. Több román szakfolyóiratban is kedvezően értékelték Janitsek Jenő román-szláv kapcsolatokról írt tanulmányait.

Jelenleg az Erdélyi Múzeum Egyesület alapító tagja, együttműködik a kolozsvári „Babeş-Bolyai” Filológia karával, az ELTE budapesti egyetem magyar tanszékeivel, az ungvári Hungarológiai Központtal és a kolozsvári Nyelvészeti Intézet román és magyar részlegével. Az 1994–95. tanévben visszahívták a kolozsvári egyetem földrajzi karának magyar részlegére néprajz és toponímia diszciplinákat tanítani.

Nyaranta fáradságot nem kímélve helyszíni gyűjtéseket végez, télen levéltárakban kutatja a jelenkori és történeti hely- és családnévanyagot s a falvak történetét. Tervében szerepel s megvalósulás felé közeledik: Máramaros, Gyergyószék, Székföld, Kolozsvár környéke, Aranyosszék, Bonchida, Szék nagyközség és a Szentlászló-(Lónai-)patak mellett elterülő falvak monográfiájának megszerkesztése; a román családnevekről írt tanulmány összeállítása és több elméleti és módszertani tanulmány kidolgozása; a már megvalósult Bardóc- és Miklósvárszék, Torockó és Torockószentgyörgy monográfiájának bővített erdélyi kiadása, valamint az erdélyi ukránok története.

Reméljük, hogy Janitsek Jenő tanár úr – ismerve egészségi állapotát, fiatalos erőnlétét és vasakarátát, valamint eddig összegyűjtött ismereteit és élettapasztalatát – meg fogja valósítani célkitűzéseit. Reméljük, hogy tudományos eredményeit sikerrel fogja hasznosítani pályatársai, az erdélyi magyar tudományosság érdekében, Erdély népei történetének tisztázására.

Kívánunk erőt, egészséget, eredményes munkát s szellemi frissességet!